

Sygn. akt III AUz 14/17

POSTANOWIENIE

Dnia 26 stycznia 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Gdańsku III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Daria Stanek (spr.)

Sędziowie: SSA Grażyna Czyżak

SSA Aleksandra Urban

po rozpoznaniu w dniu 26 stycznia 2017 roku w Gdańsku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o składki

na skutek zażalenia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

od postanowienia zawartego w pkt 2. wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 listopada 2016 roku, w sprawie o sygn. akt VI U 2438/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy VI Wydziałowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego.

SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek SSA Aleksandra Urban

Sygn. akt III AUz 14/17

UZASADNIENIE

Zaskarżonym w niniejszym postępowaniu rozstrzygnięciem zawartym w punkcie 2. wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy odstąpiono od obciążania skarżącego J. K. obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd I instancji uzasadnił powyższe rozstrzygnięcie wskazując, że spłata dużej kwoty zaległych składek oraz zamiar prowadzenia przedsiębiorstwa, zatrudnienia pracowników i dalszej spłaty zaległych składek uzasadnia ocenę o wyjątkowości tego wypadku i odstąpienia od obciążenia ubezpieczonego obowiązkiem zwrotu kosztów procesu, tym bardziej, że wkład pracy pełnomocnika będącego radcą prawnym nie był znaczny.

Zażalenie na powyższe rozstrzygnięcie wywiódł Zakład Ubezpieczeń Społecznych wnosząc o zmianę zaskarżonego rozstrzygnięcia poprzez zasądzenie od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego kwoty 7.200,00 złotych tytułem kosztów zastępstwa prawnego zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności

radców prawnych z dnia 22 października 2015 roku oraz o zasądzenie na rzecz ZUS kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym według norm przepisanych.

Organ rentowy motywował, że ocena Sądu, jakoby w sprawie wystąpiły szczególnie okoliczności uzasadniające zastosowanie dobrodziejstwa przepisu art. 102 k.p.c. jest nieuprawniona.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie organu rentowego jest zasadne i skutkuje uchynieniem zaskarżonego postanowienia oraz przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Na wstępie wskazać należy, że co do zasady zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie niezbędne koszty procesu, do których zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego adwokata, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony (art. 98 § 3 k.p.c.).

Wyjątek od powyższej reguły przewiduje m.in. art. 102 k.p.c., realizujący zasadę słuszności stosownie, do którego w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Przepis ten pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nieobciążania jej kosztami procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07, niepubl.). Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz.

Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony np.: przedawnienie, prekluzja, podstawa oddalenia żądania, zgodność zamiarów stron w sprawach dotyczących stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, szczególna zawilóść lub precedensowy charakter sprawy albo subiektywne przekonanie powoda, co do zasadności zgłoszonego roszczenia. Zalicza się do nich także okoliczność, że rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło na podstawie faktów ustalonych na podstawie dowodów dopuszczonych przez sąd z urzędu, jak również niewspółmierność wysokości kosztów pomocy prawnej poniesionych przez stronę wygrywającą proces do stopnia zawilóści sprawy i nakładu pracy pełnomocnika.

Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową nawet, jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 01 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, niepubl. oraz z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, niepubl.).

Sąd Apelacyjny wskazuje, że ocena celowości zastosowania art. 102 k.p.c. w istocie ma charakter dyskrecyjny. Kwestia trafności jego zastosowania, co do zasady może być objęta kontrolą Sądu wyższego rzędu, niemniej jednak ewentualna zmiana zaskarżonego orzeczenia o kosztach powinna następować wyjątkowo, tylko wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2012 r., I CZ 165/11, niepubl.) (tak Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 19 października 2012 r., V CZ 46/12, LEX nr 1250792, 26 stycznia 2011 r., IV CZ 103/10, LEX nr 898273, z dnia 26 września 2012 r., II CZ 95/12, LEX nr 1232771, w wyroku z dnia 04 listopada 1970 r., III PRN 83/70, LEX nr 14091, Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 30 października 2012 r., III APA 21/12, LEX nr 1236146).

Na marginesie powyższych rozważań, w związku z zarzutami podniesionymi w zażaleniu, Sąd odwoławczy wskazuje, że nakład pracy pełnomocnika stanowi podstawę oceny wysokości przyznanego stronie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Nie może natomiast stanowić podstawy do odmowy przyznania zwrotu kosztów sądowych, co do zasady

na podstawie art. 102 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 listopada 2010 r., II PZ 35/10, LEX nr 687031; z dnia 24 września 2010 r., I CZ 59/10, LEX nr 898270).

Nie ulega także wątpliwości, że zastosowanie art. 102 k.p.c. nie wymaga wniosku przegrywającego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r., II CZ 185/12). W realiach niniejszej sprawy nie było zatem konieczne wystąpienie przez ubezpieczonego z wnioskiem o nieobciążanie go kosztami zastępstwa procesowego, jak też udowodnianie swojej kondycji finansowej. Są to przesłanki, które mogą zadecydować o rozstrzygnięciu na podstawie wskazanego przepisu, ale nie mają charakteru przesłanek bezwzględnych. Przepis art. 102 k.p.c. jest adresowany do sądu i jego zastosowanie nie jest warunkowane złożeniem wniosku przez stronę, natomiast zależy od konkretnego stanu faktycznego kwalifikowanego przez sąd, jako wypadek szczególnie uzasadniony.

Sąd Okręgowy badając ponownie kwestię obciążania strony kosztami zastępstwa procesowego winien wnikliwie przeanalizować, czy w sprawie faktycznie wystąpiły szczególnie uzasadnione okoliczności. Wątpliwości Sądu odwoławczego budzi bowiem uznanie za takowe kondycji finansowej ubezpieczonego, która pozwoliła mu na spłatę części zaległych składek oraz jedynie postulowany przez stronę zamiar dalszego prowadzenia przedsiębiorstwa, zatrudnienia pracowników i dalszej spłaty zaległych składek. Dodatkowo podkreślenia wymaga, iż powyższe twierdzenia strony zostały zawarte w jedynym zdaniu w odwołaniu od decyzji organu rentowego. Zaakcentować należy, że sąd nie jest uprawniony do czynienia apriorycznych założeń wyłącznie na podstawie charakteru samej materii sprawy – kwestii potencjalnego umorzenia należności z tytułu składek, gdyż taka ocena okoliczności może zostać potraktowana, jako ocena dowolna.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 397 § 1 i 2 k.p.c., orzekł, jak w sentencji postanowienia.

SSA Grażyna Czyżak SSA Daria Stanek SSA Aleksandra Urban